

Na de crisis de nieuwe zakelijkheid?

André Mommen

Het politieke landschap is als gevolg van de financiële crisis grondig van aard veranderd sinds Yves Leterme over het Fortis-dossier struikelde. Hoewel de campagne voor de regionale en Europese verkiezingen zich op gang heeft getrokken, lijkt niemand nog boodschap te hebben aan het "onverwijld" splitsen van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde of aan de zo noodzakelijke staats hervorming. Zeker niet bij CD&V waar de verwarring groot is. Verdamppt zijn immers de 800.000 stemmen van Leterme. Aan diggelen ligt het electoraal zo succesvolle kartel met NV-A.

Het weggagen van Yves Leterme kwam tenslotte velen goed uit. En niet alleen Jolles Milquet zoals de kwatongen graag beweren. De federale regering kan zich onder Herman Van Rompuy nu concentreren op ernstigere zaken als de economische crisis. Maar hoe deze crisis concreet moet worden aangepakt is nog niet helemaal duidelijk. En wie zal de factuur betalen? Daarover wordt alsnog geen klare wijn geschonken. De financiële crisis heeft ten minste als voordeel gehad dat de Vlaamse *commerçants* een toontje lager zingen. Hun belleggingen in Fortis en KBC zijn door de beurscrash fors gedevalueerd. Kommer en kwel dus bij de speculanten van het type Piet Van Waeyenberge die zo nodig met de – o zo verfoeide – *Belgicist* Maurice Lippens in het Fortis-avontuur moesten stappen. In de Brusselse *Warande*, waar de flaminganten beschaamd hun wonden likken, klauwt de leeuw niet meer.

En dan is er nog de saga van de KBC die ineens in hetzelfde financiële bedje als dat van Fortis en Dexia ziek is. Kris Peeters (CD&V en Unizo) deed daarom wat van hem werd verwacht: hij pompte zonder dralen vers geld in de bank van hier. Nie-

mand van de coalitiepartijen durfde dwars te liggen. Ook niet Caroline Gennez, want die liet op de nieuwjaarsreceptie van haar partij ineens weten dat ze wel de nationalisering van Fortis Bank wilde, maar niet die van KBC. Gennez zei in het KBC-dossier vierkant achter haar ministers te staan die de kapitaalinjectie hadden goedgekeurd. "Niet om ze te verpatsen aan het buitenland, maar om ze een moeilijke periode te laten overbruggen. Dat is het verschil tussen akkoorden met SP.A en akkoorden zonder SP.A" (*De Standaard*, 26 januari 2009). Van een socialistisch alternatief is met het oog op de verkiezingen geen sprake: Gennez vindt socialisme immers een vies woord.

De Vlaamse "volkskracht" was grotendeels op de windhandel van speculatief papier gebaseerd. De respectabele "families" die vandaag nog altijd in KBC de plak zwaaien, zijn na het uit elkaar spatten van de zeepbel blut. Te ver uitgestoken voelhorens in het katholieke Polen hebben samen met de "toxische producten"

de KBC uiteindelijk de das omgedaan. Waarna ook de kredieten aan de bedrijven en middenstand opdroogden. Niemand durft daarom vandaag nog te voorspellen of KBC op termijn zal overleven. Niet voor niets circuleerden al eerder geruchten over een mogelijke fusie met de Nederlandse Rabobank.

Het verdwijnen van KBC zou echter het einde van de financiële autonomie van de Vlaamse bourgeoisie en de nu nog oppermachtige Boerenbond betekenen. De Vlaamse onderaannemers mogen daarom Klokke Roeland luiden. En niet alleen de toeleveranciers in de auto-industrie die nu zwarte sneeuw zien omdat de vier alhier gevestigde fabrikanten Volkswagen, General Motors, Ford en Volvo (Ford) met een structurele overcapaciteit én met dalende verkopen kampen. Zowel de Vlaamse als de federale regering is nu in paniek. De autofabrikanten willen hen immers voor hun financieringsproblemen laten opdraaien. Met de – allicht loze – belofte om de productie dan hier te willen houden. Maar wie gelooft dat?

Het "Texas van Vlaanderen" is in crisis nu de weefgetouwen van Picanol geen kopers meer vinden, Barco wanhopig naar adem hapt, de tapijtboeren van Balta, Domo, Beaulieu en Associated Weavers de machines stilleggen, Bekaert koers zet naar China, Roularta en Vandemoortele niet meer weten hoe ze onder hun schuldenlasten uit kunnen, en zelfs PVC-trots Deceunick het licht dimt. De banken eisen immers de terugbetaling van de oude leningen op. Een door de Vlaamse regering gefinancierd herstelplan met kredietgaranties is altijd welkom, zeker nu de Vlaamse *marchands de tapis* niet langer hun gehavend familiekapitaal kunnen of willen aanspreken om hun bedrijven van zuurstof te voorzien.

In de crisis weten deze ondernemers wel de weg naar de staatsruif te vinden. Als het niet kan met subsidies, dan willen ze graag belastingvoordelen opstrijken. Ook nu weer. De ingezakte markt voor nieuwbouwwoningen komt daarom ineens in aanmerking voor het lage BTW-tarief van 6 procent. In de hoop allicht dat de orderboekjes van de bouwfirmas weer vollopen en de vraag naar Vlaamse bakstenen, kamerbreed tapijt en snelparket op peil blijft. En dan maar hopen dat de klant er uiteindelijk ook nog beter van wordt.

Herman Van Rompuy weet beter dan wie ook hoe het familiekapitaal te redden. Na de communautaire soap willen sommigen daarom graag dat hij ook nog de volledige legislatuur uitzit. Om knopen door te hakken. En Leterme dan? Die kan van hen beter in de Senaat beschimmen. Bij Van Rompuy liggen de belangen van de gezamenlijke Vlaamse bourgeoisie immers in serenere handen. Iemand als André Leysen vond het daarom raadzaam om in een opiniestuk in – niet toevallig – *De Standaard* (27 januari 2009) de lezers daarop te wijzen: “Vlamingen en Walen zijn verschillend, maar we moeten wel samenleven. Wij moeten in beide landdelen naar een nieuwe zakelijkheid streven. Wij hebben een federale premier die onpartijdig genoeg is om tussen de regio’s te arbitreran en een Vlaamse minister-president die toekomstgericht denkt en handelt”. Echter, onpartijdige premiers bestaan niet. Ze moeten immers in conflicten altijd kleur bekennen. Zeker als ze in aanvaring komen met een vakbeweging op volle mobilisatiesterkte.

Maar zal die vakbeweging de komende maanden wel een vuist (kunnen) maken bij het debat over het economisch herstelbeleid? De indruk bestaat dat men in vakbondskringen hoopt het meubilair te redden door de regeringen niet te veel voor de voeten te lopen.

Men weet in vakbondskringen dat deze crisis veel banen kan kosten en dat door de verslechterende economische toestand de positie van de vakbeweging gevoelig zou kunnen worden verzwakt. En dat de crisis eventueel de vakbondskassen kan leegzuigen en de spaarcenten van de leden oppeuzelen, is ook bekend. Is de crisis daardoor vandaag niet van iedereen nu de spaarcenten nergens meer veilig zijn? Trouwens, de socialistische arbeidersbe-

weging heeft sinds 2009 een eigen bankactiviteiten meer.¹ Over verkeerde beleggingen weten we dus niets. Wél dat de christelijke arbeidersbeweging door de financiële crisis zwaar aangeslagen is. Want Arco is via Arcofin met een participatie van 13,9 procent in het kapitaal van Dexia aanwezig.² Dat vermogen is grotendeels in rook opgegaan en wat ervan overblijft brengt geen cent meer op.

Het spreekt vanzelf dat het miljardenverlies van de financiële crisis niet in een vloek en een zucht zal worden weggepoetst en dat de betalingbetalers eventueel het gelag zullen betalen. Deze overweging kan de opmaat zijn voor een grondige politieke bezinning over een terugkeer naar een striktere regulering van het kredietwezen en de beurshandel. Banken moeten immers weer dienstverleners worden, geen graaimachines in handen van managers en speculanten. Hefboomfondsen moeten, evenals uiteraard de private-equityfondsen, worden verboden. De regeringen moeten de rommel die door de neoliberale heilsprofeten is veroorzaakt, opruimen. *Du passé, faisons table rase...*

Overheidsingrijpen moet het thema worden voor de komende regionale en Europese verkiezingen. Daarvoor moeten fora worden geopend om deze mobiliserende thema’s op de politieke agenda te plaatsen. Liefst zonder corporatistisch en communautair opbod.

Maar welk overheidsingrijpen verlangen we nu de regeringen in het wilde weg voor brandweer spelen?

Men zal daarom in elk geval moeten praten over een nieuw accumulatiemodel. En niet over het terug in de gratie brengen van een of ander opgelapt Fordistisch compromis overgoten met een nationalistische saus. Want in die richting zetten zowel Obama in de Verenigde Staten, als Sarkozy in Frankrijk en Merkel in Duitsland koers. Zou het Europese syndicalisme samen met de sociale bewegingen een mobiliserende factor kunnen worden in het ontwerpen van een alternatief economisch en sociaal project? Dat hangt er maar van af. Als bijvoorbeeld de vakbondsacties alleen maar lokaal of nationaal blijven, dan zullen daar weinig duurzame effecten uit voortvloeien.³ Dan zal het gegarandeerd de “nieuwe zakelijkheid” van de ondernemers zijn die weer de boventoon zal voe-

ren. Dat is geen prettig perspectief nu de regeringen met miljarden aan staatssteun de kassen van het bedrijfsleven spekken zonder zich al te druk te maken over de richting die we uitgaan.

Noten

- 1 CODEP (in 1934 ontstaan uit de failliete boedel van de Belgische Bank van de Arbeid) was een coöperatieve spaarbank waar de toenmalige SP smeergeld afkomstig van Agusta in een kluis had opgeborgen. In 1994 ging CODEP samen met de zakenbank Banque Nagelmackers. Deze laatste was van BNP overgenomen. Ziektekostenverzekeraar P&V verkocht die bankcombinatie in 2001 aan verzekeraar Delta Lloyd. Men mag aannemen dat het ABVV ooit bij CODEP “spaarde”.
- 2 Die aandelen leverden in 2007 nog ruim 225 miljoen euro aan dividenden op. Arcofin betaalde 112 miljoen euro aan dividenden uit, waarvan 68 miljoen euro aan particulieren. Een eventueel faillissement van Dexia had onvermijdelijk gevolgen gehad voor de ongeveer 800.000 coöperanten en de sociale organisaties die eigenaars van Arcofin en Arcopar zijn. Niet toevallig werd Jean-Luc Dehaene bij het ziekbed van Dexia gehaald en in plaats van premier van het koninkrijk te worden, nam hij er de voorzittershamer ter hand. Het is een dossier dat in de toekomst nog alle aandacht verdient.
- 3 Zie François Galichet, “La lutte des classes n’est pas morte. C’est au niveau international que les salariés doivent se défendre”, in *Le Monde*, 31 januari 2009.